

Manažerské shrnutí

Tento analytický materiál se zabývá výsledky šetření mezi českými podnikateli a částí odborné veřejnosti v digitální oblasti na téma: prioritní oblasti v digitální agendě EU z pohledu ČR. Cílem tohoto šetření bylo zjistit priority, na které by se podle nich měla Česká republika soustředit v rámci vyjednávání s novou Evropskou komisí.

Úřad vlády ČR, Oddělení koordinace digitální agendy ve spolupráci s Oddělením strategií a trendů EU, za tímto účelem připravil polostrukturovaný rozhovor a online dotazníkové šetření. Rozhovorů se zúčastnilo celkem 8 zástupců z řad odborné veřejnosti a dotazník vyplnilo celkem 72 firem.

Na základě vyhodnocení poskytnutých informací byl sestaven seznam následujících 10 prioritních oblastí v rámci digitální agendy, které je třeba prosazovat v EU:

1. kybernetická bezpečnost

Narušení kybernetické bezpečnosti se stalo celosvětovým problémem. Vedle vnějších kybernetických útoků představují potenciální rizika v ČR i online chování některých částí populace nebo otázka vlastnictví a umístění dat. Je nutno najít rovnováhu mezi volným trhem a geopolitickými zájmy. Při řešení vnějších kybernetických útoků by měla být posílena společná reakce na úrovni EU. Role EU je klíčová pro osvětu a povědomí společnosti o kybernetické bezpečnosti.

2. digitální vzdělávání a gramotnost

Odborné znalosti jsou v ČR na vysoké úrovni a Češi jsou hodnoceni jako kvalifikovaní a talentovaní, přetrvávají však nedostatky z hlediska formálního vzdělávání v této oblasti a nedostává se lidských zdrojů, zvláště chybí některé kategorie IT specialistů. EU nemá výlučnou ani sdílenou pravomoc v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, ale může mít velký vliv na rychlou změnu v této oblasti. ČR oceňuje metodickou podporu EU ve formě doporučení. EU je také místem pro sdílení příkladů dobré praxe, výzkumů a analýz v oblasti digitálního vzdělávání i gramotnosti a pro realizaci akademických výměn na všech úrovních vzdělávacího systému.

3. daňová problematika

Řešení daňových otázek v kontextu digitalizace na úrovni EU považují dotázaní za jednu z priorit, kterým by se ČR měla věnovat. Kromě zjednodušení administrativy při odvodu DPH lze ze strany dotazovaných identifikovat poptávku po společném řešení digitální daně na úrovni EU a po narovnání daňové zátěže tuzemských podniků s firmami sídlícími mimo EU či v členských státech s její výrazně podprůměrnou výší.

4. hospodářská soutěž

Převažuje poptávka po evropském řešení problému dominantního postavení firem (GAFA)¹ v rámci digitální ekonomiky EU. ČR by však měla zajistit, aby případné další regulace či opatření na úrovni EU nepřinesla negativní dopady na konkurenceschopnost českých firem a potažmo hospodářskou soutěž v digitální ekonomice ČR. Zástupci samospráv požadují standardizaci softwarových kódů a technologických komponent v rámci legislativy EU kvůli obavám ze závislosti na monopolních dodavatelích.

5. chytrá regulace

Nutná je přehlednost a srozumitelnost regulace s jasným výkladem pojmů. Záměrem regulace by měla být i ochrana evropských firem před zahraničními giganty bez zbytečného přeregulování v EU.

6. legislativa

Potřebné je sjednocení legislativy na úrovni EU, základem by měla být aktualizovaná legislativa, harmonizované právní předpisy a jednotné výklady, liberálnější ochrana spotřebitele.

7. digitální infrastruktura

Respondenti často uváděli nutnost vybudování robustních sítí páté generace, které zajistí dostatečné pokrytí vysokorychlostním internetem, a kladli také důraz na efektivnější financování rozvoje digitální infrastruktury (například oproti současnému čerpání z OP PIK).

8. technologie a inovace

Požadavek na snížení a digitalizaci administrativy, vhodné finanční nástroje pro mezinárodní spolupráci (vytváření konsorcií).

9. rozvoj eGovernmentu, digitalizace veřejné správy a přeshraniční interoperabilita

I přes určitý pokrok v oblasti elektronizace veřejné správy ČR se zde nedostatky ve fungování e-Governmentu i nadále projevují. Elektronizace veřejného sektoru dotazovanými není vnímaná jako technický problém, ale spíše jako problém politický. E-Government je prioritou ve smyslu dohánění průměru EU. Je nutné se zaměřit na vývoj a zlepšení e-Governmentu v ČR a na podporu interoperability systémů v EU.

10. financování z fondů EU

Panoval téměř konsensus ohledně nadměrné administrativní zátěže při získávání finančních prostředků z fondů EU (závažnější u českých OP než u komunitárních programů), a to zejména pro malé a střední podniky. Co se týče podpory z rozpočtu EU, respondenti se shodli zejména na oblasti digitální gramotnosti a vzdělávání, digitalizace veřejných služeb včetně přeshraničního styku s úřady (e-Government), kybernetické bezpečnosti, ale do jisté míry i digitální infrastruktury a výzkumu a vývoje (umělé inteligence, Internetu věcí a robotizace).

---

¹ Zkratka užívaná pro Google, Amazon, Facebook, Apple.

Úvod

V souvislosti s právě probíhajícím ustavováním nové Evropské komise (dále jen EK), která jako stěžejní instituce Evropské unie (dále jen EU) navrhuje celounijní legislativu, probíhají i jednání o vymezení jejích priorit pro nadcházející pětiletý mandát. V dokumentu Politické směry pro příští Evropskou komisi 2019–2024,² jenž předložila nastávající předsedkyně EK Ursula von der Leyen Evropskému parlamentu v červenci 2019, se přitom mezi šesti hlavními ambicemi EK nachází „**Evropa připravená na digitální věk**“. V této souvislosti formuluje Česká republika (dále jen ČR) své priority v oblasti digitální agendy EU, které bude prosazovat při jednáních o prioritách a legislativních iniciativách EK v této oblasti. Aby bylo dosaženo širší shody nad prioritami ČR v digitální agendě EU, vypracoval Úřad vlády ČR v období červen – září 2019 tento analytický dokument, jehož **cílem je přiblížit vnímání českých priorit v této oblasti zejména z pohledu českých podnikatelů a jejich zájmových sdružení, ale i dalších částí odborné veřejnosti (reprezentujících zájmy zaměstnanců či územních samospráv).**

Za tímto účelem připravil Úřad vlády ČR, konkrétně Oddělení koordinace digitální agendy ve spolupráci s Oddělením strategií a trendů EU (dále též výzkumný tým), strukturu 14 otázek a oslovil 9 zástupců různých asociací a svazů,³ kteří aktivně působí v oblasti digitalizace ekonomiky, s prosbou o účast na **polostrukurovaných rozhovorech**. Realizováno však bylo pouze **8 rozhovorů**, neboť z časových důvodů odmítli svou účast zástupci Hospodářské komory ČR. Polostrukurovaný rozhovor byl rozdělen do 4 základních bloků otázek – (1) celkové fungování jednotného digitálního trhu (překážky a příležitosti), (2) regulace na jednotném digitálním trhu, (3) předpoklady rozvoje digitalizace v kontextu politiky ČR v EU a (4) prostor pro vyjádření respondenta k danému tématu nad rámec výše uvedených bloků 1 až 3. Polostrukurovaný rozhovor trval v průměru hodinu a byl z něj vždy pořízen zvukový záznam z důvodu následujícího zpracování a vyhodnocení. Všem respondentům však byla přislíbena anonymita mimo okruh výzkumného týmu, a proto nejsou v tomto analytickém dokumentu uváděny žádné odkazy na konkrétní dotazované osoby.

Pro vytvoření dodatečné faktické opory pro interpretace, ke kterým výzkumný tým dospěl na základě hledání podobností a rozdílů v obsahu pořízených záznamů z polostrukurovaných rozhovorů, byla rovněž využita data z **online dotazníkového šetření**, o jehož distribuci mezi firmy Úřad vlády ČR požádal jednotlivé svazy a asociace. Osloveny byly firmy, které působí v oblasti digitální ekonomiky, zejména pak v oblasti inovací (např. vývoj softwaru a mobilních aplikací, analýza velkých dat, e-commerce, kybernetická bezpečnost apod.), a také společnosti, které prochází procesem digitální transformace (např. zavádí robotizaci a automatizaci do výrobního procesu, využívají internet věcí (IoT), 3D tisk, prvky umělé inteligence či jakékoliv jiné moderní digitální systémy ve výrobě či v poskytování zboží a služeb). Cílem dotazníkového šetření bylo kromě ověření závěrů z polostrukurovaných rozhovorů také zjistit, zda firmy nevnímají nějaká další pozitiva a překážky podnikání na vnitřním trhu EU v souvislosti s digitalizací ekonomiky. Celkem jsme získali odpovědi od **72 firem**, což není dostatečný počet, aby vzorek mohl být považován za reprezentativní za všechny firmy působící v oblasti digitální ekonomiky či procházející procesem digitální transformace. I tak jsou však získaná data cenná a poukazují na jisté tendence, které souzní s výsledky obsahové analýzy rozhovorů. Přes 36 % firem, které se zúčastnily dotazníkového šetření, působí převážně v odvětví informační a komunikační činnosti, další třetina pak v odvětví

² Viz https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_cs.pdf.

³ Asociace krajů České republiky, Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky, Asociace pro elektronickou komerci, České fintech asociace, Českomoravské konfederace odborových svazů, Hospodářské komory České republiky, Sdružení pro internetový rozvoj v České republice, Svazu měst a obcí České republiky a Svazu průmyslu a dopravy České republiky.

velkoobchodu, maloobchodu; opravy a údržby motorových vozidel a zbylé firmy v celé řadě dalších odvětví. Podreprezentovány jsou ve vzorku mikropodniky (s méně než deseti zaměstnanci), které i tak představují téměř 46 % všech odpovědí.⁴

V následujícím textu je na základě získaných dat a jejich následné analýzy formulováno deset prioritních oblastí, na které by se dle dotázaných aktérů měla ČR zaměřit.

1. Kybernetická bezpečnost

Na základě uskutečněných rozhovorů lze konstatovat, že úroveň kybernetické bezpečnosti v ČR je poměrně dostatečná. ČR byla mezi prvními zeměmi, které přijaly zákon o kybernetické bezpečnosti. Bezpečnost a ochrana elektronických služeb v ČR jsou důvěryhodné a standardizace splňuje požadavky EU. ČR disponuje dobře fungující institucionální strukturou (NÚKIB, CZ.NIC), odbornými týmy kybernetické bezpečnosti a rovněž přiměřeně investovala do rozvoje své kritické infrastruktury v oblasti IT. ČR udržovala krok s vývojem na úrovni EU především účinnou koordinací zodpovědných institucí (MV, NÚKIB) a účastí v řadě evropských projektů (CZ.NIC).

Možná rizika kybernetické bezpečnosti v ČR jsou spojena s online chováním některých částí populace (mládež, starší lidé, státní úředníci). To je vnímáno jako důsledek nedostatečného povědomí o rizicích kybernetické bezpečnosti, nedodržování norem a předpisů, osvědčených postupů a v některých případech i korupce. Určité riziko kybernetické bezpečnosti představují také firmy, zejména malé a střední podniky (MSP), které neuskutečňují preventivní opatření, ale pouze reagují na příslušné incidenty. **Některé firmy si nejsou vědomy hodnoty svých dat**, včetně dat svých zákazníků, udržují nízké standardy managementu dat i odpovědnosti a nevytvářejí odpovídající dokumentaci svých interních IT procesů. Rizika pro kybernetickou bezpečnost rovněž vznikají v případech, kdy **není řádně chráněno duševní vlastnictví**, zvláště pokud nezákonný přístup k „bezplatnému“ obsahu internetu má za důsledky nežádoucí kybernetické incidenty. Z tohoto hlediska by se EU měla zaměřit na osvětu, vzdělávání a zaručení ochrany práv duševního vlastnictví.

Dalším aspektem, který byl uveden v souvislosti s kybernetickou bezpečností, byla otázka **vlastnictví a umístění dat**. Skutečnost, že se infrastruktura, na které jsou skladována data Evropanů a evropských podniků, nachází mimo území EU, se může v budoucnu stát značným problémem. Toto může mít na jedné straně negativní důsledky pro konkurenceschopnost inovativních firem v ČR a v EU, které musí dodržovat přísnější pravidla než firmy mimo EU. Na druhé straně souvisí vlastnictví a umístění dat s ochranou osobních údajů: v případě skladování dat mimo evropský regulaturně-právní prostor je obtížné vymáhat dodržování odpovídajících evropských standardů v oblasti ochrany osobních údajů. EU by měla podporovat vytváření datových center na svém území, a to jak z hlediska byznysu, tak jako strategický nástroj pro boj proti potenciálním kybernetickým útokům. V ideálním případě by tyto aspekty měly být projednány a koordinovány na úrovni EU.

Role EU je považována za klíčovou pro osvětu a podporu povědomí společnosti o kybernetické bezpečnosti. V tomto smyslu je velmi důležitá **úloha vzdělávání**. Bylo navrženo, aby se školy kybernetickou bezpečností více zabývaly, případně ji zavedly jako povinný předmět. Kybernetická bezpečnost by měla také být prioritou v agendě digitální gramotnosti v rámci **celoživotního vzdělávání a zvyšování kvalifikace**, obzvláště se zacílením na starší generaci, spotřebitele a veřejnou správu. Doporučení EU by v tomto smyslu mohla poskytnout vodítka pro členské země. EU by také měla podporovat **otevřenější a koordinovanější vzdělávací systémy napříč členskými státy**. Výzkumný tým se rovněž setkal s přesvědčením, že by EU měla hrát určitou roli při prosazování řešení založených na AI v oblasti kybernetické bezpečnosti.

Kybernetická bezpečnost byla zmiňována v rámci polostrukturovaných rozhovorů jako oblast vhodná pro celoevropskou regulaci. Panuje názor, že EU podporuje budování kybernetické

---

⁴ Velikostní rozdělení firem v získaném vzorku je následující: 45,8 % mikropodniků (do 10 zaměstnanců), 23,6 % malých podniků (10 až 49 zaměstnanců), 15,3 % středních podniků (50 až 249 zaměstnanců) a 15,3 % velkých podniků (250 a více zaměstnanců).

bezpečnosti spravedlivě a otevřeně a na základě zvážení rizik a proporcionality. Spolupráce mezi EU a členskými státy je velmi dobrá. EK by je měla motivovat, aby věnovaly větší pozornost kybernetické bezpečnosti **zvyšováním povědomí** a přijímáním správných **motivačních opatření**. Je nutno najít správnou rovnováhu mezi volným trhem a geopolitickými zájmy a řešit hrozby rozšiřující se z vnějšího prostoru na úrovni EU. Kybernetická bezpečnost se stala celosvětovým problémem. Při řešení vnějších kybernetických útoků mají členské státy menší manévrovací prostor než v rámci **koordinované a společné akce** na úrovni EU.

V online dotazníku uvedlo pouze **17 % firem**, že nedostatečnou kybernetickou ochranu v soukromém sektoru považuje za hlavní překážku jejich podnikání na vnitřním trhu EU. Nicméně **46 % firem** souhlasilo s tím, že by se finanční podpora ze strany EU v ČR měla zaměřit na kybernetickou bezpečnost (viz Graf 2 na str. 15). To ukazuje, že české firmy se při podnikání v EU možná nesetkaly s velkými problémy z hlediska kybernetické bezpečnosti, ale jsou si vědomy rizik a jsou znepokojeny jejich potenciálně negativními důsledky.

2. Digitální vzdělávání a gramotnost

Většina respondentů uvedla, že **odborné znalosti** jsou v ČR **na vysoké úrovni**. Češi jsou hodnoceni jako kvalifikovaní a talentovaní. ČR se však zjevně nedostává **lidských zdrojů v oblasti IT**, což se nejvíce projevuje ve veřejné správě. Zástupci samospráv uvedli, že kvůli nedostatku IT odborníků jsou často nuceni uchýlovat se k jejich outsourcingu. Na trhu práce chybí zejména některé kategorie IT specialistů, jako například vývojáři. Značným problémem čelí i akademická sféra. Celkově lze zaznamenat odliv mozků do zahraničí, čemuž nelze vzhledem k volnému pohybu osob v EU zabránit. Soukromý sektor doufá, že vzdělávací systém v ČR bude schopen ve střednědobém horizontu vyškolit více pracovníků IT. Jeden z respondentů vyjádřil názor, že ČR by měla aktivně zapojovat vysoce profesionální kapacity do vyjednávání na úrovni EU.

Digitální dovednosti byly obecně hodnoceny jako dobré, česká populace se rychle přizpůsobuje digitální transformaci. Ve státní správě je však situace horší. Jde rovněž o generační problém, starší populace není zvyklá používat nové digitální technologie. Důraz by měl být dále kladen na výuku dětí, aby dokázaly reagovat na vývoj na trhu práce a nespoléhaly se na jedno povolání, které budou vykonávat po celý život.

Dále bylo zmíněno, že Češi dobře přijímají nové technologie jako uživatelé a spotřebitelé. Digitální gramotnost spotřebitelů by měla být v první řadě odpovědností firem, které by se měly podílet na informovanosti a zaškolení svých klientů. Někteří respondenti uvedli, že by uvítali přesměrování finančních prostředků EU od firem směrem k financování digitální gramotnosti spotřebitelů, zejména v oblasti kybernetické bezpečnosti, práv duševního vlastnictví a využívání nových technologií typu AI nebo blockchain.

Pokud jde o vzdělávací systém, problémy přetrvávají ve vztahu k jeho praktičnosti a podpoře rozvoje talentů. **Vzdělávací systém je příliš rigidní a prosazení změn trvá příliš dlouho**. V současné době je obtížné přizpůsobit studijní programy na vysokých školách rychlému rozvoji digitálního světa. Zároveň učitelé nejsou dobře vybaveni pro práci s digitálními nástroji ve výuce, zejména na pedagogických fakultách. ČR by se měla více zaměřit na systém celoživotního vzdělávání, aby nevyloučila podporu digitálních dovedností u celé aktivní populace. Zlepšení kvality vzdělávání by mělo být domácím úkolem ČR a nikoliv očekáváním od EU.

Úlohou EU by naopak měla být podpora získávání digitálních dovedností napříč generacemi. EU nemá výlučnou pravomoc v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, ale může mít velký vliv na rychlou změnu v této oblasti. Respondenti oceňují metodickou podporu EU ve formě doporučení. EU je také tím pravým místem pro sdílení příkladů dobré praxe, výzkumů a analýz v oblasti digitálního

vzdělávání i gramotnosti a pro realizaci akademických výměn na všech úrovních vzdělávacího systému. V oblasti vzdělávání spotřebitelů (jak se chovat na internetu) je také prostor pro regulaci ze strany EU.

Někteří respondenti se dotkli problematiky trhu práce. Vzhledem k současné nízké míře nezaměstnanosti v ČR by měla být zachována jeho flexibilita, aby našli uplatnění i zahraniční pracovníci, a to i ze zemí mimo EU. **Stát by měl věnovat pozornost i potenciálním negativním dopadům nových technologií na trh práce a příslušným rozpočtovým důsledkům** včetně diskuze o jednotném postupu v EU. Pro odbory⁵ je důležité, aby v EU byla jednotně definována **zaměstnanecká pozice**. Jeden respondent uvedl, že by bylo vhodné najít různé strategie zaměstnanosti pro různé skupiny zaměstnanců. Nakonec bylo navrženo, aby standardy pro obsazení pracovních míst v IT byly zjednodušeny, aby umožnily kvalifikovaným, ale nikoli nutně vysokoškolsky vzdělaným pracovníkům zastávat pracovní místa v této oblasti s vysokou poptávkou.

V online dotazníku **30 % firem** uvedlo, že nedostatečnou vybavenost pracovní síly digitálními dovednostmi považuje za hlavní překážku jejich podnikání na vnitřním trhu EU. Na druhé straně, **44 % firem** souhlasilo s tím, že by se finanční podpora ze strany EU v ČR měla zaměřit na digitální vzdělávání a rekvalifikace (viz Graf 2 na str. 15). To ukazuje důležitost digitálních dovedností a lidského kapitálu pro české firmy z hlediska úspěšného podnikání v EU.

3. Daňová problematika

Respondenti **polostrukurovaných rozhovorů** daňové otázky v kontextu digitalizace ekonomiky často nezmiňovali, ani příliš podrobně nerozváděli. Přesto jsme zaznamenali ze strany zástupců firem pozitivní hodnocení dosavadní iniciativy EU v podobě „**mini one stop shopů**“, která umožňuje firmám poskytujícím **služby** (telekomunikační, služby dodávané elektronicky či rádiové a televizní vysílání) v členských státech EU, kde nemají provozovnu, registrovat se k odvodu **DPH** pouze na jednom místě (tj. na webovém portálu „země identifikace“). Nemusejí se tak registrovat v každém členském státu zvlášť a země si mezi sebou příslušný výnos z DPH převedou již bez administrativní zátěže pro firmy.⁶ Zástupci firem uvítali i schválené rozšíření tohoto systému na přeshraniční obchod se **zbožím** na dálku od roku 2021.

V jednom z polostrukurovaných rozhovorů respondent požadoval řešení některých dalších daňových otázek na úrovni EU, a to zejména **daňových úniků** v případě digitálních platform (např. zavedením oznamovací povinnosti vůči finančním úřadům). EU by rovněž podle něj měla **společně** řešit zavedení **digitální daně** (mj. kvůli hrozbě odvety v podobě cel ze strany Spojených států) a zabývat se daňovými úniky v souvislosti s působením firem ze třetích zemí v EU, které zde nemají sídlo či domicil. V žádném z polostrukurovaných rozhovorů nezazněly výhrady k tomu, aby byly daňové otázky v kontextu digitalizace ekonomiky řešeny na úrovni EU, naopak ve třech z nich respondenti tuto problematiku zmínili a vyjádřili podporu jejímu řešení na unijní úrovni.

Mnohem výrazněji však toto téma bylo přítomno v odpovědích firem na **online dotazník**, což vedlo výzkumný tým k vyhodnocení tohoto tématu jako jedné z vnímaných priorit ve vztahu k digitální agendě EU. **Druhou nejčtenější odpověď** na otázku, které oblasti firmy považují za zásadní překážky jejich podnikání na vnitřním trhu EU z hlediska jejich digitalizace nebo rozvoje inovací, představovaly

⁵ <https://www.etuc.org/en/publication/new-trade-union-strategies-new-forms-employment>.

⁶ Pro podrobnosti k fungování „mini one stop shopů“ viz https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/telecommunications-broadcasting-electronic-services/content/mini-one-stop-shop_en.

roztříštěné daňové předpisy a související administrativní zátěž. Firmy zároveň daňovou problematiku často uváděly i v rámci otevřených otázek dotazníku.⁷ Z toho vyplynuly následující podněty:

- zjednodušit a sjednotit administrativu při odvodu DPH v různých zemích EU s využitím digitalizace, a snížit tak náklady firem;
- zamezit daňovým únikům globálních hráčů a narovnat daňové předpisy a daňovou zátěž pro tuzemské a zahraniční společnosti podnikající na stejném jednotném digitálním trhu (DSM);
- sjednotit digitální daň na úrovni EU (oproti jejímu zavádění na národní úrovni) a uvalit ji na nadnárodní internetové společnosti (Amazon, Google, Facebook).

Z výše uvedeného empirického zkoumání tak plyne, že dotázaní aktéři považují **řešení daňových otázek na úrovni EU za jednu z priorit, kterým by se ČR měla věnovat.** Nelze pochopitelně konstatovat, že uvedené názory jsou univerzálně přijímány celým podnikatelským sektorem v ČR. Za pozornost však stojí, že odpovědi jednotlivých firem i respondentů polostrukturovaných rozhovorů jsou navzájem logicky slučitelné či souladné. Kromě zjednodušení administrativy související s odvodem DPH lze ze strany dotazovaných subjektů identifikovat poptávku po společném řešení digitální daně na úrovni EU a po narovnání daňové zátěže tuzemských podniků s firmami sídlícími mimo EU či v členských státech s výrazně podprůměrnou daňovou zátěží. To rovněž úzce souvisí s problematikou hospodářské soutěže, jež se promítá v další vnímané prioritě identifikované v tomto analytickém materiálu.

4. Hospodářská soutěž

Problematika **hospodářské soutěže** v digitální ekonomice EU zaznívala v polostrukturovaných rozhovorech častěji a byla respondenty i podrobněji komentována, a to zejména ve vazbě na **vnější obchodní politiku EU**. Převládala shoda na závažnosti narušení hospodářské soutěže v EU v důsledku působení zejména amerických společností **GAFA** (Google, Apple, Facebook, Amazon). Účinnost finančních sankcí, které některým z nich a dalším firmám udělila EK za narušení pravidel hospodářské soutěže, však byla v některých polostrukturovaných rozhovorech zpochybňována.

Řada respondentů poukazovala na riziko, že regulace na evropské úrovni zaměřené proti monopolním gigantům v digitální ekonomice mohou mít **negativní nezamýšlené důsledky** pro startupy či větší české společnosti a platformy, které prozatím dokázaly zabránit monopolnímu postavení výše zmíněných amerických firem na českém trhu. Přijetí nedostatečně promyšlené regulace totiž z důvodu masivnějších finančních zdrojů či rozsáhlejší právní expertízy firem, mezi něž patří GAFA, může v rozporu s původním záměrem vážněji zasáhnout menší firmy (startupy), které takovými zdroji nedisponují.

V jednom z polostrukturovaných rozhovorů rovněž zaznělo, že by si česká státní správa měla zanalyzovat, proč specificky v ČR zůstala zachována větší míra konkurence vůči velkým nadnárodním hráčům na rozdíl od jiných členských států (mj. Německo či Francie). Jako prioritu ČR v této oblasti z pohledu respondentů polostrukturovaných rozhovorů lze tedy považovat především **důrazné zajištění toho, aby případné další regulace či opatření (iniciována ostatními členskými státy) na úrovni EU negativně nedopadala na konkurenceschopnost českých firem a potažmo hospodářskou soutěž v digitální ekonomice ČR.** Zároveň je však třeba dodat, že v polostrukturovaných rozhovorech převažovala **poptávka po evropském řešení** problému dominantního postavení amerických firem v digitální ekonomice, přičemž menší část respondentů volala i po příslušné regulaci, zatímco větší

---

⁷ Příslušné otázky byly v dotazníku formulovány takto: 1) „Jaké vidíte na vnitřním trhu EU z hlediska digitalizace a digitální ekonomiky další oblasti, které by EU měla více podporovat a rozvíjet, ať již formou sjednocení předpisů nebo jiných nelegislativních kroků“; 2) „Uveďte prosím, které oblasti by měly podléhat celoevropské regulaci a dnes regulovány jednotně v EU nejsou“.

část jich ji považovala za nemožnou a neúčinnou. Zmiňován byl také rostoucí konkurenční tlak v evropské digitální ekonomice ze strany čínských firem a rizika, která to představuje pro firmy evropské.

Z polostrukturovaných rozhovorů vyplynuly zejména následující podněty pro zvýšení odolnosti evropského trhu proti monopolizaci nejen ze strany GAFA: vybudování **evropské obdoby Silicon Valley**, čehož předpokladem však je liberální regulatorní prostředí, udržení **vysoce kvalifikované pracovní síly** (specificky v IT oborech) v Evropě a **vzdělávání uživatelů** (zvyšování digitální gramotnosti obyvatelstva). Někteří respondenti zmínili schopnost EU **globálně prosazovat** některé své **standards** (mj. GDPR či dojednání „privacy shield“). V některých z polostrukturovaných rozhovorů rovněž zazněl požadavek, že by se ČR měla aktivněji zasazovat o to, aby **součástí obchodních dohod EU** byly i **digitální kapitoly** zajišťující volný pohyb dat při respektování určitých unijních pravidel.

Co se týče snah některých členských států o vytváření tzv. **evropských šampionů** (tzn. velkých evropských firem, jež by teoreticky na základě úspor z rozsahu mohly být konkurenceschopnější v globální soutěži), vyjádřili se k ní respondenti jednoho z rozhovorů vysloveně negativně a spojují ji s protekcionistickou průmyslovou politikou. V dalším polostrukturovaném rozhovoru pak byl v této souvislosti kladen důraz na to, že se EU i členské státy musí rozhodnout, co chtějí podporovat – zda evropské velké domácí distributory, dodavatele služeb, dodavatele zboží a prodejce, nebo MSP. Jedná se o otázku priorit, kterou podle příslušné respondentky nemá ČR vyjasněnou.

Zástupci samospráv poukazovali na problematiku hospodářské soutěže v souvislosti s obavami ze **závislosti na monopolních dodavatelích digitálních služeb a technologií**. V legislativě na úrovni EU by tedy měly být obsaženy mechanismy, které zabrání zneužití takového postavení, ať už z důvodu zajištění bezpečnosti obyvatel či výkonu veřejné správy. V příslušném rozhovoru zazněl požadavek na **standardizaci softwarových kódů a technologických komponent** v rámci legislativy EU, aby samosprávy nebyly vždy závislé na prvním dodavateli, existovala konkurence mezi dodavateli digitálních služeb i technologií ve veřejných zakázkách a nevznikaly monopoly. Podstatné je v této souvislosti podle příslušných respondentů zachování a vyžadování (technologické) neutrality a certifikace systémů tak, aby byly nahraditelné, vzájemně kompatibilní, propojitelné či odpojitelné.

Výše uvedenou interpretaci záznamů z polostrukturovaných rozhovorů dokresluje i výsledek našeho online dotazníkového šetření mezi firmami. **Přes 50 % firem**, které se domnívaly, že na vnitřním trhu EU přetrvávají omezení ztěžující digitalizaci jejich podnikání v zemích EU, mezi těmito nedostatky uvedlo **nerovnou hospodářskou soutěž – např. zneužívání dominantního postavení některých velkých online hráčů**. Jednalo se o pátou nejčtenější odpověď na danou otázku. Nezanedbatelnou roli tohoto tématu pro firmy působící na českém trhu potvrzují i některé odpovědi na otevřené otázky příslušného dotazníku. Firmy v nich požadují:

- lepší vymahatelnost práva a rychlejší šetření v oblasti rozhodnutí generálního ředitelství EK pro hospodářskou soutěž (DG COMP), jež jsou považována za nedostatečná a zvýhodňující společnosti ze skupiny GAFA;
- řešení dominantního postavení některých zprostředkovatelů ubytování – Booking.com, Airbnb.

S výše uvedenou interpretací záznamů polostrukturovaných rozhovorů do značné míry také rezonuje odpověď jedné z firem na závěrečnou otevřenou otázku příslušného online dotazníku. *„Evropa zaspala a musí začít testovat nové nástroje spojené s automatizacemi procesů, efektivním využitím lidského IT kapitálu a technologickými inovacemi. Jinak jednou přijde*

*Google/Amazon/Facebook a ovládne to. Technologicky na to vyspějí jsou. To ohrožuje nejen samotné firmy, které nejsou schopny konkurovat, ale také samotné úřady a vlády.*⁸

5. Chytrá regulace

V rámci **polostrukturovaných rozhovorů** respondenti často uváděli rozdílnou regulaci v různých členských státech EU i nebezpečné přeregulování oblastí, které hrozí v některých doposud dobře fungujících oblastech (zejména v souvislosti se zbytečnou aktivitou politiků). Velmi často byla také zmiňována **nepřehlednost a nesrozumitelnost regulace v rámci DSM, která dle některých respondentů vede k nejednotnému výkladu**. Záměrem regulace by mělo být ochránit evropské firmy před zahraničními giganty (zejména z USA a Číny). EU chybí jasná koncepce, zda chce podporovat MSP nebo giganty. **Nárůst regulace vede často k nárůstu informačních povinností** např. u obchodníků, kdy zákazník je zahlcen velkým množstvím informací o výrobku nebo službě, ve kterých často ztrácí orientaci, ale obchodník je povinen mu je poskytnout (v důsledku interpretace zákona např. Českou obchodní inspekci ve smyslu čím více informací, tím lépe). Navíc zde **chybí sjednocení podmínek pro kamenné a internetové obchody**. Regulační a technické standardy na základě směrnic jsou velmi obecné a vedou k nejednotné interpretaci a aplikaci jednotlivými členskými státy.

Celkově se **respondenti vyjádřili ve smyslu čím méně regulace, tím lépe**. Jako vhodné oblasti pro celoevropskou regulaci byla uvedena oblast umělé inteligence (vhodnější je jít cestou etických standardů, odpovědnosti za škodu apod.), dále oblast daní, finančních služeb (např. dokončení tvorby otevřeného bankovníctví a tvorba jednotných standardů pro open finance, elektronizace cenných papírů a harmonizace jejich definice), logistiky a hospodářské soutěže („aby velcí hráči nepolykali malé“), kyberbezpečnost, pracovní trh.

Současná evropská regulace postihuje spíše menší firmy, ale na společnosti typu GAFA se sídlem mimo EU je neúčinná. Byl uveden problém rychle se měnícího digitálního světa a pomalého přizpůsobení se regulaci. Velký prostor pro regulaci ze strany EU je spatřován i v oblasti osvěty, tzn. vzdělávání spotřebitelů (např. jak se chovat na internetu apod.). Bylo rovněž uvedeno, že EU jde cestou výrazné ochrany spotřebitele a protekcionistických tendencí.

Pokud se jedná o nové způsoby tvorby regulace, které by umožnily větší zapojení stakeholderů (např. regulační sandboxy, testbedy apod.), byla zmíněna obava respondentů o přenášení zodpovědností. Samotné pojmy **sandboxy** a **testbedy** byly až na výjimky neznámé. Někteří respondenti, kteří již měli s těmito pojmy zkušenosti, vyslovili zájem o spolupráci s dalšími aktéry při vývoji a implementaci těchto nových regulačních procesů. Očekávají i užší zapojení státních institucí do tohoto procesu. Z pohledu firem je důležitá implementační fáze regulace. Na přípravě tvorby regulace a legislativy se příliš nepodílí, což by se jistě mělo změnit, protože zapojení do tvorby regulace a legislativy na úrovni EU je velmi důležité. Byl uveden příklad, kdy české digitální MSP nezaložily zamýšlenou asociaci, která by aktivně vystupovala a hájila jejich zájmy při vyjednávání na úrovni EU a nyní toho velmi litují (např. z hlediska směrnice o autorském právu apod.).

Na základě odpovědí v rámci **online dotazníku** velká část respondentů (64 %) uvedla jako překážku odlišné národní předpisy a regulace v zemích EU pro jednu oblast. Podobnou překážku vidělo 55 % respondentů v různém výkladu unijních pravidel a regulací. V souladu se závěry z polostrukturovaných rozhovorů se i **57 % respondentů** v online dotazníku vyjádřilo pro větší zapojení soukromého sektoru do veřejných konzultací při tvorbě evropských pravidel. Zároveň v souladu s rozhovory pouze **20 % respondentů** vyjádřilo zájem o regulační testbedy a sandboxy.

---

⁸ V přímé citaci byla z gramatických důvodů pozměněna diakritika.

6. Legislativa

V průběhu **polostrukturovaných rozhovorů** respondenti uváděli nutnost sjednocení legislativy (obdobně jako u regulace) na úrovni EU (např. geoblocking, platební styk apod.). Základem by měla být aktualizovaná legislativa, která nebude blokovat nové dobré nápady. Z hlediska obecného fungování DSM se používá příliš obecných a často odlišných definic, čímž vznikají neharmonizované právní předpisy a dochází k nejednotnému výkladu. Jedna z respondentek v této souvislosti dokonce navrhla častější využívání nařízení místo směrnic, zejména v oblasti digitalizace financí. V ČR navíc v tomto ohledu často dochází k tzv. gold-platingu, kdy ČR na národní úrovni prosazuje stanovení tvrdších podmínek, než jaké stanoví legislativa EU.

Vhodná je např. liberálnější ochrana spotřebitele. Současný evropský právní rámec je příliš protektivní a nesrozumitelný, např. při zavádění GDPR bylo nutno vytvořit soukromý informační zdroj pro MSP, pro které bylo těžké se v dané problematice zorientovat. Stát v osvětě k této problematice selhal. Rovněž by měl stát více motivovat firmy, aby se více zapojily do legislativního procesu na úrovni EU a nesoustředily se pouze na následnou implementaci.

Dle názoru některých respondentů by se měla EU více zastat svých firem a být dostatečně silný partner USA a Číně. Zároveň by si EU měla zachovat dostatečnou liberálnost, aby nevznikaly monopoly dodavatelů digitálních služeb a technologií. Je potřeba zachovat a hlídat liberalizaci legislativní úpravy i neutralitu certifikačních systémů tak, aby byly nahraditelné, vzájemně kompatibilní, propojitelné nebo naopak odpojitelné. V rámci legislativy by měly být rovněž zabudovány pojistky, aby nemohlo dojít ke zneužití systému dodavateli nebo ohrožení obyvatel a výkonu veřejné správy.

Dle názoru některých respondentů se však harmonizace legislativy zlepšuje. Někdy je však těžké odlišit český právní rámec od toho evropského, z EU přichází většinou modernější legislativní řešení a návrhy. Naopak u elektronického podpisu byla ČR legislativně napřed, avšak v současnosti došlo k zanedbání aktualizace.

Na základě odpovědí v rámci **online dotazníku** velká část respondentů potvrdila závěry z polostrukturovaných rozhovorů, když 56 % respondentů kritizovalo nesrozumitelnost evropské legislativy pro jejich firmu. Celkem 39 % respondentů volá po celoevropské regulaci a legislativě u oblastí, které doposud nejsou regulovány. Jako příklady byly uvedeny tyto oblasti: opakovaně byly zmíněny daně (včetně digitální), dále pak rychlost mezibankovních plateb, délka záruční doby, podmínky pro reklamace, ochrana spotřebitele, poštovní služby, provoz virtuálních operátorů, vzdělávání, pracovníprávní záležitosti, jednotný systém plateb v nabíjecích sítích elektromobilů, reklama, kyberbezpečnost, regulace na hlasové a datové služby v rámci EU (jeden prostor bez roamingu) apod.

7. Digitální infrastruktura

Během **polostrukturovaných rozhovorů** respondenti často uváděli nutnost vybudování takové digitální infrastruktury, která odpovídá současným požadavkům společnosti, tzn. zejména **vybudování dostatečně robustních sítí páté generace**, které zajistí dostatečnou konektivitu i v odlehlejších částech ČR pro firmy i domácnosti. V této souvislosti bylo zmíněno i nedostatečné využití např. stávající sítě Českých drah, které mají propojena všechna svá nádraží optickým kabelem. Byla připomenuta rovněž otázka bezpečnosti, kdy důležité státní registry typu registr vozidel a mnoho dalších důležitých informací „běhá“ přes internet a bylo by právě vhodnější využít např. stávající oddělené sítě Českých drah.

Opakovaně bylo zmíněno **nezvládnuté financování rozvoje digitální infrastruktury prostřednictvím evropských strukturálních fondů**, resp. OP PIK ze strany MPO. Velmi kriticky bylo hodnoceno

vracení/převod prostředků z tohoto operačního programu, který měl právě napomoci lepšímu pokrytí území ČR vysokorychlostním internetem a tím významně přispět i k rozvoji podnikání v odlehlejších oblastech. Bylo několikrát zmíněno i pravděpodobné zneužití tohoto programu a možné korupční vazby, což poškozuje ČR ve vnímání ze strany EU. Dle názoru respondentů je nutné vytyčit skutečné priority v rozvoji digitální infrastruktury a na ty cíleně zaměřit finanční prostředky (nikoliv wi-fi lavičky v parku apod.). Rozvoj 5G sítí je zásadní i pro rozvoj **IoT**, což by mělo být evropskou prioritou a z tohoto pohledu je nutná i koordinace na úrovni EU. Určité riziko představuje nedostupnost kvalitní digitální infrastruktury v podobě možného nežádoucího rozdělení společnosti (sociální rozdělení populace na základě přístupu k internetu/pokrytí mobilním signálem apod.). V ČR je stále také limitující **cena mobilních dat**, která brzdí využívání datově náročnějších služeb.

V rámci polostrukturovaných rozhovorů byl u respondentů celkově lépe hodnocen přístup EU k rozvoji digitální infrastruktury (např. poskytnutí finančních prostředků ze strukturálních fondů) než státních orgánů v ČR (zejména nezvládnuté financování rozvoje digitální infrastruktury z prostředků EU prostřednictvím OP PIK, absence strategie rozvoje apod.).

Na základě vyhodnocení odpovědí v rámci **online dotazníku** se velká část respondentů rovněž shodla na nutnosti rychlého rozvoje digitální infrastruktury a tím i rozvoje podnikání a celé společnosti. Konkrétně 38 % respondentů považuje usnadnění zavádění služby 5G sítí (díky koordinovanému uvolňování pásma 700 MHz pro mobilní internetové služby do roku 2020) jako dosavadní přínos pro rozvoj podnikání v rámci vnitřního trhu EU. Zároveň jako překážku rozvoje podnikání na vnitřním trhu EU hodnotí 30 % firem, jež odpověděly na příslušnou otázku, nedostatečné vybavení příslušnou infrastrukturou (přístup k internetu – síť 4G/5G).

Jako nejprínosnější označila výrazná většina respondentů (65 %) **zjednodušené mezinárodní volání a odstranění roamingových poplatků**. Celkem 22 % odpovědí považuje z hlediska digitalizace podnikání či rozvoje inovací za důležitý přístup k předplacenému digitálnímu obsahu při cestování do jiných zemí EU.

S důležitostí rozvoje digitální infrastruktury koresponduje i návrh zacílení finanční podpory ze zdrojů EU, kdy **39 % respondentů** zvolilo rozvoj vysokorychlostních internetových sítí jako oblast digitální ekonomiky a digitalizace obecně, na kterou by se měla zaměřit cílená podpora ze zdrojů EU (viz Graf 2 na str. 15).

8. Technologie a inovace

V průběhu **polostrukturovaných rozhovorů** respondenti často uváděli, že české firmy jsou vyspělé ve využití digitálních technologií a nabízí špičkové produkty např. v oblasti prodeje jízdenek a letenek. Technologie a inovace jsou v ČR nadstandardně dobré, patříme např. k lídrům i v oblasti e-shopů a inovací v oblasti služeb zákazníkům. České firmy jsou kreativní a mají schopnost vytvořit unikátní produkty (tzv. zlaté české ručičky v digitálním světě) a nemají často potřebu dalších dotačních titulů, potřebují však spíše klid a dostatek času na vlastní práci. Nutnost přicházet se stále novými inovacemi považují respondenti za zásadní nutnost, aby se udrželi na trhu a zachovali si svou konkurenceschopnost. V tomto směru by ocenili zejména redukci a digitalizaci administrativy, aby se mohli více věnovat právě inovacím a rozvoji svých firem.

Jedinou očekávanou podporou ze strany EU je tzv. neházet klacky pod nohy, aby zastaralá legislativa neblokovala úspěch nových dobrých nápadů. Snaha „ohlídat“ giganty typu GAFa totiž často zasáhne spíše menší evropské firmy (např. Seznam, Alza, Heureka apod.) a zabrání přirozenému rozvoji inovací a nových technologií u těchto firem bez zásadního efektu na nadnárodní korporace se sídlem mimo EU.

Dle názoru některých respondentů je problémem v oblasti pokročilých technologií v ČR např. **správné zapojení drahé technologie (např. robotů) do řetězce přidaných hodnot**, což je největší slabinou koncepce Průmysl 4.0 v ČR. Je třeba si uvědomit, že pokud digitalizace nepřináší přidanou hodnotu, tak je zbytečné ji z podnikatelského hlediska dělat. Podstatné je, aby byl digitalizovaný celý řetězec přidaných hodnot výrobků, tzn. je třeba porovnávat užitek aplikace pokročilých technologií s jejich nákladností a přínosem. Regulovat a podporovat se mají jen specifické projekty (náročné technologie a inovace), které nemohou podnikatelé pro jejich náročnost a komplexnost z vlastních investic realizovat. Než podporovat inovace, je lepší podpořit inovační prostředí, zejména disruptivní firmy, které vytváří zásadní nové produkty. Pro rozvoj inovací je **zásadní komunikace mezi lidmi a firmami, vhodnou cestou je podpora inovačních center**. Je lepší podpora nových myšlenek, nikoliv nových subjektů, protože dobré myšlenky mohou přinést nové konkurenceschopné produkty. Největším problémem v ČR v oblasti technologií a inovací je špatná komunikace (mezi lidmi, firmami, úřady...). Důležitá je veřejná podpora pro vytvoření konsorcií mezi českými a zahraničními firmami.

EU by se dle některých názorů neměla vymezovat proti spolupráci s technologicky velmi vyspělými třetími zeměmi (např. USA, Jižní Korea, Izrael), přetrvává protekcionismus v industriální politice, kdy některé členské státy EU zamýšlí podporu vytváření tzv. evropských šampionů (např. Německo a Francie).

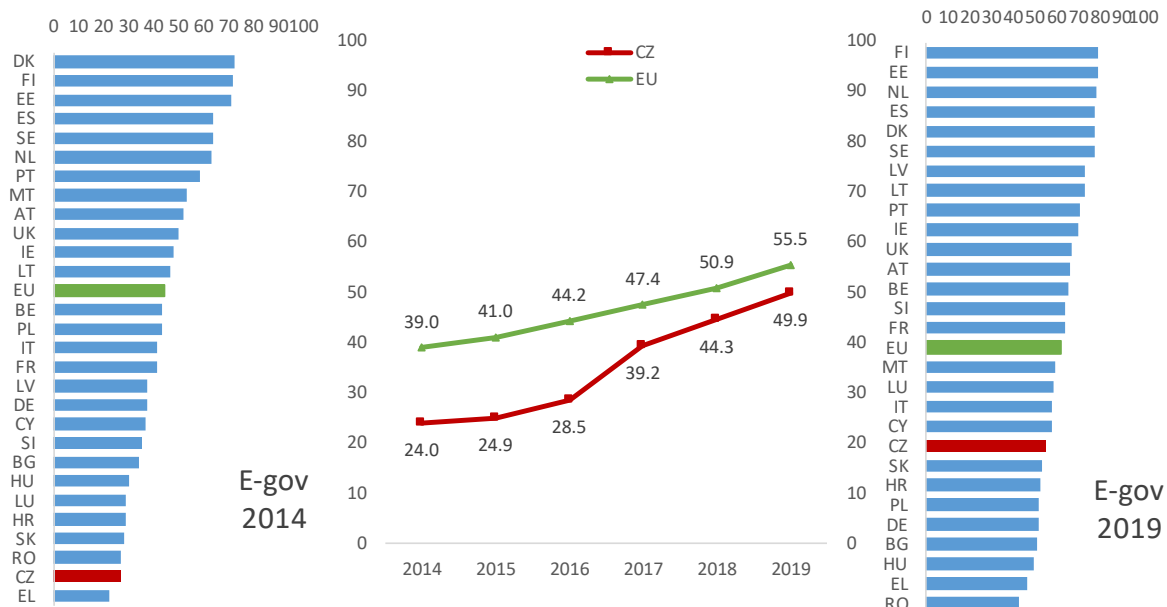
Na komunální úrovni může EU pomoci se standardizací technologií pro veřejnou správu, není nutné zbytečně vymýšlet tzv. česká řešení, která mnohdy vykazují nízkou míru kompatibility.

Na základě odpovědí v rámci **online dotazníku** pouze část respondentů (13 %) uvedla jako přínosnou evropskou síť center pro digitální inovace (Digital Innovation Hubs), které pomáhají firmám rozvíjet inovace. Pouze 6 % respondentů uvedlo v dotazníku nedostatečnou podporu pro rizikové inovace. Celkem 35 % respondentů očekává finanční podporu výzkumu a vývoje v oblastech umělé inteligence, internetu věcí, robotizace apod., a 26 % dotázaných očekává podporu zavádění moderních technologií do výrobního procesu ve firmách. Plně v souladu s polostrukturovanými rozhovory se i většina dotazníkových respondentů vyslovila pro podporu lepší komunikace a zvolila jako aktivity EU na podporu inovací, do kterých by se zapojili: 39 % pro platformu pro sdílení dobré praxe, 38 % pro centra pro digitální inovace (Digital Innovation Hubs), 38 % pro testovací zařízení pro testování umělé inteligence a 21 % pro Public Private Partnership projekty.

9. Rozvoj eGovernmentu, digitalizace veřejné správy a přeshraniční interoperabilita

České priority v digitální Evropě souvisejí do značné míry s úspěchem implementace digitální agendy doma. Je obtížné stanovit a prosadit strategické cíle a priority na úrovni EU, které nejsou podporované stavem digitalizace na národní půdě. Z tohoto pohledu, ačkoliv nebyla otázka **e-Governmentu** v našich rozhovorech explicitně pokládána, byla zmíněna při většině setkání ze strany našich partnerů. Jeden z respondentů výslovně uvedl, že ČR by mohla z DSM těžit více, pokud by český stát silněji podporoval implementaci elektronizace veřejné správy uplynulých deset let od jejího zavedení. E-Government se tak v ČR jeví spíše jako priorita ve smyslu dohánění úrovně digitalizace ostatních členských států EU, než jako oblast, ve které by mohla ČR prosazovat silné strategické cíle na úrovni EU.

Graf 1: Vývoj e-Governmentu v ČR a EU podle indexu DESI

Dle indexu DESI vykázala Česká republika v letech 2014 až 2019 určitý pokrok v oblasti elektronizace veřejné správy, přičemž každý rok stoupala v žebříčku o jednu nebo dvě pozice (viz Graf 1). V roce 2019 se umístila na 20. místě, což je zlepšení oproti 27. pozici, na níž se nacházela v roce 2014. I přesto však ČR nedosáhla průměru EU. Mezi známými šampiony v EU, jako jsou skandinávské země a Estonsko, můžeme zmínit rovněž Španělsko a Nizozemsko jako země s velmi dobrou kondicí e-Governmentu. Významného pokroku v období 2014 - 2019 dosáhly také Lotyšsko, Litva a Slovinsko, zatímco situace Německa a Polska se naopak zhoršila.

V ČR bylo úspěšně implementováno několik opatření v oblasti e-Governmentu (například Czech POINT, datové stránky a základní registry). Asociace českých firem a samospráv, se kterými jsme hovořili, jasně zdůraznily důležitost **celoevropského systému pro elektronickou identifikaci a ověřování** (založeného na eIDAS) pro bezproblémové fungování vnitřního trhu v EU. Bylo zdůrazněno, že občané a firmy by měli mít možnost elektronicky ověřovat a provádět online byznys a transakce odkudkoliv v Evropě. Proto by měla být prioritou také **interoperabilita systémů v EU**.

Během rozhovorů byly zmíněny některé nedostatky fungování e-Governmentu v ČR. Například portály vytvořené k usnadnění interakce mezi občany a státem jsou stále obtížně spravovatelné a v současné podobě odrazují uživatele od pravidelného přístupu a využití. Ačkoliv jsou běžně prováděny registrace a online interakce mezi soukromými společnostmi, při interakci se státem je nadále obtížné prokázat svou identitu. **Business-to-Government (B2G)** online interakce je dokonce v ještě horším stavu. Dalším problémem je, že současné IT systémy nerespektují **princip neutrality technologie**. Může i nadále dojít k tomu, že přístup k určitým službám státu nelze uskutečnit z důvodu použití určitého softwaru nebo operačního systému. Díky větší mobilitě informací poskytovaných občany mezi různými institucemi státní správy bylo dosaženo určitého zlepšení v uplatňování principu „once-only“.

Také online dotazník zasláný firmám odhalil jejich zájem o zlepšování fungování e-Governmentu. Téměř 45 % respondentů uvedlo digitalizaci veřejných služeb, včetně přeshraničního kontaktu s úřady, jako prospěšnou pro jejich podnikání a přes 55 % ji uvedlo jako jednu z priorit, které by měly být financovány z fondů EU (viz graf 2 u následující prioritní oblasti). Mezi oblastmi, které by měla EU více podporovat a rozvíjet, ať už prostřednictvím harmonizace právních předpisů nebo jinými nelegislativními opatřeními, byly v rámci otevřené otázky dotazníku uvedeny:

- komunikace se státními úředníky – e-Government;
- elektronizace státní správy;

- registrace, správa, založení firmy, ověřování listin a vyžadování potvrzení a mnoha dokumentů;
- zjednodušování, sjednocení předpisů napříč státy, minimalizace administrativní zátěže pro podnikatele;
- jednotné unijní systémy pro určité oblasti, aby nebylo nutné registrovat se do určitých registrů v každé zemi zvlášť.

Celkově bylo zjištěno, že z hlediska ČR je i nadále nutné zaměřit se na vývoj a zlepšení fungování e-Governmentu zejména doma, ale i v EU. Elektronizace veřejného sektoru v ČR není vnímána jako technický problém, ale spíše jako problém politický. Silnější regulační podpora a větší využití technických řešení poskytovaných soukromým sektorem by mohly přinést pokrok i v této oblasti. Například centrální registr bank by mohl nabídnout alternativní řešení pro online autentizaci uživatelů. Jak ukazuje současný bankovní projekt Sonia, je možno používat elektronickou bankovní identitu za účelem online přístupu k některým službám státu, přičemž by podobné projekty mohl soukromý sektor v budoucnu dále rozvíjet.

10. Financování z fondů EU

Mezi respondenty polostrukturovaných rozhovorů panoval téměř konsensus ohledně **nadměrné administrativní zátěže při získávání finančních prostředků z fondů EU**, a to zejména pro MSP. Jedná se však podle nich především o nastavení procesů v případě operačních programů v ČR, spíše než o byrokratickou zátěž na úrovni EU. V několika rozhovorech přitom byl zmíněn názor, že **čerpání evropských peněz přes české operační programy je administrativně náročnější, než jejich získávání z komunitárních programů z unijní úrovně**. V jednom z rozhovorů rovněž bylo za problém financování z některých programů označeno jeho omezení na regiony mimo Prahu, ačkoliv v hlavním městě sídlí mnoho IT firem. Výše zmíněnou interpretaci záznamů z rozhovorů týkající se nadměrné byrokracie potvrzují také výsledky online dotazníkového šetření. Téměř 75 % z těch firem, které doposud pro rozvoj jejich podnikání nevyužily finanční podporu ze zdrojů EU, uvedlo jako jeden z důvodů nadměrnou administrativní zátěž při získávání podpory (jednoznačně nejčtenější variantu odpovědí).

Co se týče žádoucího zaměření podpory z rozpočtu EU, respondenti polostrukturovaných rozhovorů uvedli zejména oblast **digitální gramotnosti, rozvoje digitálních dovedností a talentů, digitální inkluze** (seniorů či znevýhodněných skupin obyvatelstva), **e-Governmentu, kybernetické bezpečnosti**, ale i digitální infrastruktury a umělé inteligence (ačkoliv v posledních dvou případech nepanuje úplná shoda). Naopak převládá názor, že firmy při své inovační aktivitě spíše nepotřebují finanční podporu ze strany EU. V jednom z rozhovorů v této souvislosti však zaznělo, že u podpory technologických inovací nelze dopředu jednoduše definovat, jaký výsledný produkt vznikne, což v současnosti limituje možnosti získání podpory, jež by firmám mohla pomoci. V několika rozhovorech zazněl názor, že by EU měla důrazněji vyžadovat, aby její **finanční podpora určená k danému účelu v rámci digitalizace** tak skutečně byla i **využita**. Někteří respondenti kromě toho upozornili také na to, že by se ČR již měla připravovat na dobu, kdy se dostane do pozice čistého plátce do rozpočtu EU.

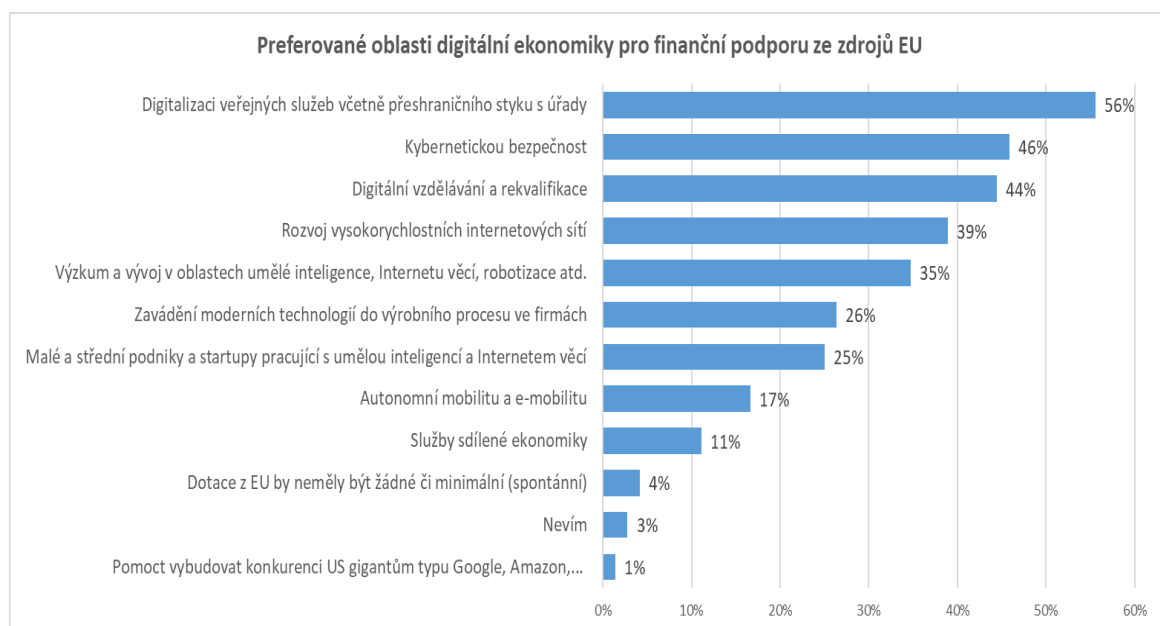
I v tématu zaměření financování z rozpočtu EU nacházíme podporu pro interpretace založené na rozhovorech v odpovědích firem na náš online dotazník. Graf 2 znázorňuje rozdělení četnosti odpovědí na následující otázku: „Na které oblasti digitální ekonomiky a digitalizace obecně by se měla podle Vás finanční podpora ze zdrojů EU zaměřit?“⁹ Nejvíce zastoupeny jsou právě ty varianty odpovědí, které byly zmíněny i v polostrukturovaných rozhovorech. Nejvyšší podporu firem získala

⁹ Na tuto otázku odpovědělo všech 72 firem, které vyplnily příslušný dotazník. Vybrat mohly více odpovědí. Z toho důvodu procentuální součet odpovědí tvoří více než 100 %.

digitalizace veřejných služeb včetně přeshraničního styku s úřady (e-Government) následovaná **kybernetickou bezpečností a digitálním vzděláváním a rekvalifikací**. Více než 30 % firem podpořilo také myšlenku, aby ze zdrojů EU byl financován rozvoj vysokorychlostních internetových sítí a výzkum a vývoj v oblastech umělé inteligence, IoT a robotizace. Tři firmy spontánně¹⁰ uvedly, že by EU neměla poskytovat žádné či pouze minimální dotace.¹¹ O tom, že firmy vnímají finanční podporu ze strany EU jako prioritní oblast, kde by mělo dojít ke změnám, svědčí, že **přes 50 %** z těch firem, které odpověděly na otázku ohledně zásadních překážek podnikání na vnitřním trhu EU z hlediska digitalizace či rozvoje inovací, uvedlo **nevhodně zaměřené dotace EU**. Jednalo se o čtvrtou nejčteněji zmiňovanou odpověď na otázku ohledně překážek na vnitřním trhu.

Graf 2: Preferované oblasti digitální ekonomiky pro finanční podporu ze zdrojů EU

Zdroj: online dotazníkové šetření uskutečněné Úřadem vlády ČR v srpnu a září 2019

¹⁰ Nejednalo se o nabídnutou variantu odpovědi.

¹¹ Jedna firma pak v otevřené otázce směřovala svou kritiku na nesmyslnost dotací pro velké firmy.

Závěr a diskuze

Cílem tohoto analytického dokumentu bylo přiblížit **představy o českých prioritách v oblasti digitální agendy EU** z pohledu českých podnikatelů a jejich zájmových sdružení, ale i dalších částí odborné veřejnosti (reprezentujících zájmy zaměstnanců či územních samospráv). Využita k tomu byla obsahová analýza zvukových záznamů **polostrukturnovaných rozhovorů**, které výzkumný tým Úřadu vlády ČR zrealizoval s osmi zástupci **asociací a svazů** aktivně působícími v oblasti digitální ekonomiky. Pro vytvoření dodatečné faktické opory pro interpretace, ke kterým výzkumný tým dospěl na základě obsahu pořizovaných záznamů, byla rovněž využita data z **online dotazníkového šetření**, o jehož distribuci mezi **firmy** Úřad vlády ČR požádal jednotlivé svazy a asociace.

Na základě výše uvedených dat a s využitím popsané metody vyplynulo **deset prioritních oblastí**, které by ČR měla v rámci digitální agendy EU z pohledu českých podnikatelů, jejich zájmových sdružení a části odborné veřejnosti prosazovat: **kybernetická bezpečnost, digitální gramotnost, daňová problematika, hospodářská soutěž, chytrá regulace, legislativa, digitální infrastruktura, technologie a inovace, digitalizace veřejné správy v přeshraničním kontextu a financování z fondů EU**.

Pokrok v rámci těchto deseti prioritních oblastí však nelze zajistit pouze vyjednáváním ČR na unijní úrovni, ale je podmíněn také dostatečným domácím úsilím státu a samospráv. V tomto smyslu je třeba zmínit zejména potřebu efektivnějšího financování rozvoje digitální infrastruktury, dosažení průměru EU v oblasti e-Governmentu či odbourání nadměrné administrativní zátěže při získávání finančních prostředků z fondů EU, jež se zdá být vyšší v případě českých operačních programů než u programů komunitárních. Snížení a digitalizace administrativy, spolu s vhodnými finančními nástroji umožňujícími mezinárodní spolupráci (v konsorciích), by pak představovaly preferovanou podporu technologických i produktových inovací firem. ČR by z pohledu dotazovaných aktérů měla na unijní úrovni prosazovat společnou reakci na vnější kybernetické útoky a jejich řešení, a to i v kontextu posilování digitální gramotnosti, kdy EU může v oblasti vzdělávání a odborné přípravy vydávat příslušná doporučení, ačkoliv zde nedisponuje výlučnou či sdílenou pravomocí. Tuto oblast lze navíc podpořit adekvátní alokací prostředků z rozpočtu EU.

Na unijní úrovni by se ČR podle respondentů měla zapojit i do řešení závažně vnímaného problému dominantního postavení zejména amerických firem (GAFA) a potenciální závislosti veřejného sektoru na monopolních dodavatelích digitálních služeb a technologií (prostřednictvím standardizace softwarových kódů a technologických komponent v rámci legislativy EU). Je však třeba zabránit nezamýšleným důsledkům v podobě negativního dopadu případné regulace na konkurenceschopnost českých firem a hospodářskou soutěž v digitální ekonomice ČR. Související prioritní oblast představuje daňová problematika, kdy dotazované subjekty požadují kromě zjednodušení administrativy související s odvodem DPH také společné řešení digitální daně na úrovni EU a narovnání daňové zátěže tuzemských podniků s firmami sídlícími mimo EU či v členských státech s výrazně podprůměrnou daňovou zátěží.

Velmi důležitou prioritu z pohledu dotazovaných aktérů by pro ČR měla představovat přehlednost a srozumitelnost regulace nejen na unijní úrovni a zejména její jasný výklad. V některých oblastech preferují respondenti sjednocení legislativy a harmonizaci právních předpisů na úrovni EU. Ty by měly být jednotně vykládány ve všech členských státech a být dostatečně prozíravě koncipovány tak, aby nebrzdily rozvoj dynamicky se proměňující digitální ekonomiky.

Omezení

Limity a omezené možnosti této práce spočívají v relativně nízkém počtu odpovědí (72) na online dotazníkové šetření. Vzorek tak nemůže být považován za reprezentativní za všechny firmy působící v oblasti digitální ekonomiky či procházející procesem digitální transformace. Reprezentativnost však nemusí nutně být hlavním cílem dotazníkového šetření, přičemž lze předpokládat, že na dotazník odpověděly zejména ty firmy, které mají zájem na aktivním prosazování priorit ČR v EU. Jisté omezení této práce představuje také nutnost souhrnné interpretace záznamů z polostrukturovaných rozhovorů výzkumným týmem.

Podklady Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády (SEZ) zpracovává Oddělení strategií a trendů EU. Slouží jako komplexní diskuzní podklad k tématům s ekonomickou a evropskou relevancí. Analytické dokumenty v této sérii jsou informačním materiálem k debatě pro odbornou i širokou veřejnost. Plní roli diskuzních podkladů a nepředstavují pozici SEZ ÚV.

Úřad vlády České republiky © listopad 2019

© 2019. OSTEU. Úřad vlády České republiky. Eva Bernardová, Narcisa Kadlčáková, Daniel Kný.
Reprodukce a citace je možná při celém zmínění zdroje včetně autorů a zachování kontextu formulace.